

«بررسی میزان بارندگی و نوسانات خشکسالی در سال آبی جاری در کشور»

مقدمه:

خشکسالی یکی از بلاهای طبیعی است که صدمات فراوانی به زندگی انسان و اکوسیستم های طبیعی و کشاورزی وارد می آورد. خشکسالی پدیده ای است که تدریجاً و طی یک دوره نسبتاً طولانی و در گستره وسیعی از طبیعت اتفاق می افتد. خشکسالی، پدیده ای اقلیمی است که وقوع آن در اغلب مناطق اجتناب ناپذیر است و در مناطقی نظیر کشورمان که در کمربند خشک و یا نیمه خشک جهان قرار دارند، شدید، گسترده و مخرب می باشد با توجه به موقعیت اقلیمی و جغرافیایی کشورمان که در منطقه خشک و نیمه خشک جهان قرار دارد استقرار نظام جامع مدیریت ریسک خشکسالی، یکی از الزامات اولیه و ضروری تلقی می شود تا بتوان با برنامه ریزی اصولی، اثرات اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی این پدیده را به حداقل ممکن تقلیل داد.

با توجه به اینکه بیشترین خسارت های ناشی از بروز خشکسالی مستقیم و یا غیرمستقیم در بخش کشاورزی واقع میگردد لذا ضرورت دارد وزارت جهاد کشاورزی به منظور کاهش آسیب های ناشی از خشکسالی برنامه های مختلف پایش و پیش بینی خشکسالی را در قالب مدیریت ریسک خشکسالی بعنوان یکی از برنامه های محوری خود در دستور کار قرار دهد. بدین منظور گزارش برنامه پایش وضعیت بارندگی کشور که بر اساس آمار موجود هواشناسی و در سال آبی جاری (از مهر تا پایان آبان ۸۸) دریافت شده است. با استفاده از شاخص های استاندارد موجود مورد ارزیابی قرار گرفته است. یادآور می گردد در گزارش زیر میزان بارندگی برای دوره زمانی مهر لغایت آبان ۸۸ با مدت مشابه گذشته مورد مقایسه قرار گرفته است.

الف- تحلیل وضعیت بارندگی کشور در دو ماهه اول (مهر و آبان) سال آبی ۸۸-۸۹

با توجه به آمار بارندگی در ایستگاههای سینوپتیک کشور، وضعیت بارش در استان های مختلف مورد بررسی و تحلیل قرار گرفته است. در دوره زمانی مهر تا پایان آبان ۸۸ بیشتر از نیمی از استانهای کشور نسبت به میانگین طولانی مدت از بارش بیشتری برخوردار شده اند. در این سال استانهای سیستان و بلوچستان و هرمزگان کمترین میزان بارندگی را نسبت به میانگین طولانی مدت داشته اند.

استانهای سیستان و بلوچستان، هرمزگان، کرمان، خراسان رضوی و خراسان جنوبی کمتر از ۵۰ درصد میانگین طولانی مدت باران دریافت کرده اند.

لازم به یادآوری است در دوره زمانی فوق الذکر بیشتر از نیمی از استانهای کشور نسبت به میانگین طولانی مدت با افزایش میزان بارندگی همراه بوده اند.

ب- تحلیل گستره خشکسالی در دوره اول سال آبی جاری:

همانطور که ذکر شد خشکسالی پدیده ای است که بصورت منطقه ای اتفاق می افتد براین اساس با استفاده از اطلاعات موجود نقشه پهنه بندی خشکسالی در مدت مذکور ترسیم شده است. براساس این نقشه نیمه شمالی، شمال غرب، غرب و جنوب غرب کشور از نظر میزان بارندگی از شرایط خوبی برخوردار بوده اند در حالیکه مناطق شمال شرق، شرق، مرکز، جنوب شرق و جنوب کشور نسبت به میانگین بلند مدت در شرایط خشکسالی شدید قرار داشته اند.

ج- تحلیل گستره میانگین طولانی مدت تبخیر و تعرق پتانسیل در مقایسه با آبانماه سال جاری در کشور:

براساس اطلاعات جمع آوری شده ، نقشه گستره تبخیر و تعرق پتانسیل در آبانماه از سمت شمال به طرف جنوب کشور افزایش می یابد و بیشترین میزان تبخیر و تعرق در آبان ماه در نیمه جنوبی کشور اتفاق افتاده است. لازم به توضیح است در آبانماه جاری بعلت کاهش دما، میزان تبخیر و تعرق پتانسیل در کشور رو به کاهش بوده است.

- نتیجه گیری:

براساس آمارهای موجود و مطالعات انجام شده ، نقشه ها و نمودارهای تهیه شده چنین استنباط می شود. میانگین بارندگی آبانماه نسبت به میانگین بلند مدت کشور و همچنین متوسط سال گذشته افزایش داشته است. و از این نظر در بیشتر مناطق کشور شرایط مناسبی برقرار است. با توجه به شرایط بارندگی در سال جاری و خشکسالی سالهای گذشته لازم است در مناطق مختلف کشور با توجه به شرایط محلی و زیر بنایی موجود، برنامه ریزیهای مناسب جهت ذخیره سازی آب و استفاده بهینه از آن بعمل آید. و برنامه ریزی لازم جهت مدیریت صحیح منابع آبی در دستور کار قرار گیرد تا توانایی لازم برای هر شرایطی در سال آبی جاری کسب گردد.

منبع:

گزارش بررسی نوسانات خشکسالی کشور بر مبنای بارش مهر تا پایان آبان ۸۸ - مرکز تحقیقات کم آبی و خشکسالی در وزارت جهاد کشاورزی آذر ۸۸